

واحد قطب های علمی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

هسته قطب ادبیات و
پژوهش‌های میان رشته‌ای

دکتر رمضان رضایی
رشته: زبان و ادبیات فارسی
مرتبه: استادیار
پژوهشگاه علوم انسانی

دکتر حسینعلی قبادی
رشته: زبان و ادبیات فارسی
مرتبه: استاد
پژوهشگاه علوم انسانی

دکتر زهرا بارساپور
رشته: زبان و ادبیات فارسی
مرتبه: دانشیار
پژوهشگاه علوم انسانی

دکتر روح انگیز کراچی
رشته: زبان و ادبیات فارسی
مرتبه: استاد
پژوهشگاه علوم انسانی

دکتر ابوالقاسم رادفر
رشته: زبان و ادبیات فارسی
مرتبه: استاد
پژوهشگاه علوم انسانی

دکتر رحمان مشتاق مهر
رشته: زبان و ادبیات فارسی
مرتبه: استادیار
دانشگاه تبریز

دکتر خسرو باقری
رشته: تعلیم و تربیت فارسی
مرتبه: استاد
دانشگاه تهرانی

دکتر علیرضا ملانی توانی
رشته: تاریخ
مرتبه: ادانشیار
پژوهشگاه علوم انسانی

دکتر طاهره ایشانی
رشته: زبان و ادبیات فارسی
مرتبه: استادیار
پژوهشگاه علوم انسانی

برنامه پنج ساله قطب ادبیات و پژوهش‌های میان رشته‌ای

- ▶ **الف) ضرورت تشکیل قطب با استناد به اسناد بالا دستی اولویت های کشور:** ادبیات قلمرو وسیعی را در بر می‌گیرد و مسائل ادبی «چند تباری» هستند و به دلیل کثیرالاضلاع و ذوبتون بودن ریشه در علوم مختلف دوانده است؛ بنابراین برای حل یا تبیین آنها باید علوم مختلف را کاوید. رویکرد میان رشته‌ای را می‌توان در پژوهش‌های گوناگونی که در رشته‌های مرتبط با مطالعات ادبی شکل گرفته‌اند به‌وضوح دید، از جمله تحلیل گفتمان، مطالعات فرهنگی، نشانه‌شناسی، جامعه‌شناسی ادبیات، روانشناسی ادبیات و ... همین مهم از سوی برنامه ریزان و مدیران ارشد کشور نیز مورد تاکید قرار گرفته است. بر اساس اسناد بالا دستی و طبق بند ۴ از راهبرد کلان شماره ۱۰ از نقشه جامع علمی کشور که بر گسترش گرایش‌های میان‌رشته‌ای در درون علوم انسانی و بین رشته‌های علوم انسانی و سایر علوم، بر اساس نگرش اسلامی با رویکرد رفع نیازهای علمی و اجتماعی؛ تاکید دارد.
- ▶ **ب) اهداف در زمینه فعالیت های شاخه قطب:** ۱- تبیین مباحث میان فرهنگی در ادبیات. ۲- ترویج ظرفیت های جهانی میراث ادبیات فارسی. ۳- بسط مرزهای دانش در حوزه ادبیات و ورود به تحقیقات جدید در این قلمرو مثل ادبیات و توسعه گردشگری، ادبیات و محیط زیست، ادبیات و اندیشه های دینی، فلسفی و عرفانی. ۴- احراز مرجعیت علمی در زمینه ادبیات و مطالعات میان رشته ای، در مقیاس ملی و فرامرزی. ۵- تبیین مناسبات ادبیات با دیگر هنرها به ویژه هنر هفتم. ۶- تبیین نقش آگاهی بخشی و تسلی بخشی ادبیات برای جامعه و تخفیف بحران های اجتماعی. ۷- تغذیه و جهت دهی فعالیت‌های علمی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی به ادبیات ایران فرهنگی به عنوان زیر ساخت برای بسیاری از شاخه های علوم انسانی. ۸- تبیین رابطه ادبیات و فلسفه، روان شناسی، جامعه شناسی، زبان شناسی، هنر، معماری، اخلاق، خانواده، زنان و سینما. ۹- تبیین و تشریح آداب، آیین و خلیات ایرانیان در ادوار مختلف با تکیه بر منابع ادبی آن دوره ها. ۱۰- توسعه تحقیقات در عرصه کارکردها و کاربرد ادبیات در عرصه‌های فرهنگ، سیاست، اجتماع، تعلیم و تربیت، زنان و خانواده با بهره گیری از پژوهش‌های متعدد موجود در پژوهشگاه ۱۱- معرفی و گسترش تحقیقات در گرایش ادبیات و محیط زیست. ۱۲- تبیین مناسبات ادبیات با عناصر فرهنگی ملی و بومی. ۱۳- طراحی سامانه مرتبط باقطب جهت سهولت برقراری ارتباط با جامعه علمی.
- ▶ **ج) دستاوردهای پیش بینی شده:** ۱- کوشش برای تحقق اهداف پیش بینی شده در نقشه جامع علمی کشور. ۲- کمک به گسترش فرهنگ ایرانی - اسلامی از طریق ترویج علم و نیز تربیت نیروی متخصص. ۳- کشف حوزه های مجهول مطالعاتی در حوزه مطالعات میان رشته ای داخل علوم انسانی. رفع نیازهای سازمان و مراکز هدف که فهرست برخی از آنها در بند قبلی ذکر شده است. ۴- کمک به تقویت اتحاد و انسجام ملی در کشور از طریق توجه به فرهنگ های بومی. ۵- رفع نیازهای پژوهشگران داخلی و خارجی در حوزه مطالعات میان رشته‌ای حوزه مطالعات ادبی. ۶- تالیف کتب مورد نیاز این حوزه از علوم انسانی. ۷- انتشار مقالات علمی پژوهشی با هدف تولید دانش و نظریه پردازی. ۸- پیشتازی و مرجعیت علمی در حوزه مطالعات میان رشته ای در داخل علوم انسانی. ۹- کمک به احیای موقعیت محوری و تاریخی ایران در فرهنگ و تمدن اسلامی. ۱۰- کمک به نهادهای فعال در امور خانواده و زنان در جهت نیل به اهداف. ۱۱- کمک به برنامه بومی سازی علوم در کشور در حوزه علوم انسانی. ۱۲- ایجاد شبکه ای از دانشمندان و نخبگان علوم انسانی. ۱۳- کمک به تفکر ترویجی سازی علم و ارتقای سطح علم و دانش.

**هسته قطب
تاریخ اجتماعی
معاصر ایران**

نام و نام خانوادگی	مرتبہ	رشته	خدمت
الهام ملک زاده	استادیار	تاریخ ایران دوره اسلامی	پژوهشگاه علوم انسانی
پروین ترکمن اذر	استاد	تاریخ ایران دوره اسلامی	پژوهشگاه علوم انسانی
سید آیت الله میرزایی	استادیار	جامعه شناسی	پژوهشگاه علوم انسانی
محمد امیر احمد زاده	استاد یار	تاریخ ایران دوره اسلامی	پژوهشگاه علوم انسانی
امیر عبد الرضا سپنجی	استادیار	علوم ارتباطات	پژوهشگاه علوم انسانی
عباس قدیمی قیداری	دانشیار	تاریخ ایران دوره اسلامی	دانشگاه تبریز
زهره علیزاده بیرجندی	دانشیار	تاریخ ایران دوره اسلامی	دانشگاه بیرجند

برنامه پنجم ساله قطب علمی تاریخ اجتماعی ایران معاصر

تاریخ اجتماعی مطالعه تاریخی جنبه‌های گوناگون زندگی اجتماعی مردم است که مطالعات مستمر در این حوزه از حدود نود سال پیش با شکل‌گیری مکتب آنال آغاز گردید. اهمیت موضوع تاریخ اجتماعی بر هیچ کس پوشیده نیست و علیرغم اینکه در این حوزه مطالعات گسترده‌ای در اروپا و ایالت متحده صورت گرفته، در ایران به مباحث نظری و علمی تاریخ اجتماعی کمتر پرداخته شده در حالی که سرفصل تاریخ اجتماعی به عنوان واحد درسی در رشته‌های تاریخ، علوم اجتماعی، کتابداری و ایرانشناسی تدریس می‌گردد.

- ضرورت قطب تاریخ اجتماعی:

تاریخ اجتماعی به بررسی اشکال مختلف روابط انسان‌ها با یکدیگر، روابط انسان‌ها با حکومت‌ها و روابط انسان‌ها با جهان مادی و معنوی که در آن زندگی می‌کنند، در بستر تاریخی می‌پردازد. با در نظر گرفتن مولفه‌ها و ویژگیهای فوق، در تاریخ معاصر ایران حوزه‌های اجتماعی وسیعی وجود دارند که نیاز به بررسی و پژوهش و تحقیق و تتبع در این حوزه‌ها وجود دارد. در همین خصوص پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در نظر دارد قطب علمی تاریخ اجتماعی ایران معاصر را تشکیل دهد تا این قطب علمی با تدوین و برنامه‌ریزی و اجرای اهداف علمی، آموزشی و پژوهشی در زمینه تاریخ اجتماعی ایران معاصر به پیشرفت علمی این بخش از تاریخ ایران معاصر که ارتباط تنگاتنگی با تحقق زمینه‌های توسعه علمی و فرهنگی کشور دارد، کمک کند.

- اهداف قطب عبارتند از:

- احراز مرجعیت علمی در زمینه تاریخ اجتماعی ایران معاصر در مقیاس ملی و بین‌المللی.
- تخصصی کردن رشته تاریخ اجتماعی ایران معاصر.
- تربیت نیروی متخصص در زمینه رشته تاریخ اجتماعی ایران معاصر.
- مشاوره و تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی علمی و اجرایی کشور با بهره‌گیری از دانش تاریخ اجتماعی
- تدوین راهبرد علمی در زمینه دانش تاریخ اجتماعی ایران معاصر.
- فراهم آوردن زمینه مشارکت مراکز علمی ملی و بین‌المللی در مسیر تولید علم و توسعه کشور.
- سیاست‌گذاری رشته تاریخ اجتماعی با محوریت دوران معاصر در راستای اهداف دین‌مبین اسلام مبنی بر اهمیت توجه آن به اجتماع و نظام جمهوری اسلامی ایران.
- تولید دانش بومی و منطقه‌ای با توجه به گسترش علوم اجتماعی و توجه جهانی به این رشته و همچنین تنوع قومیتی در ایران.
- ارتقاء سطح کیفی تحقیقات در زمینه‌های مختلف از طریق ارائه نگاهی نو یا به کارگیری استعدادهای بالقوه بومی با توجه به نیاز استانی و کشوری.
- تهیه بانک اطلاعاتی تخصصی در زمینه تاریخ اجتماعی شامل تهیه نرم‌افزار مربوطه و گردآوری اطلاعات
- تهیه و تدوین کتاب‌های جدید برای تدریس در حوزه تاریخ اجتماعی با توجه به نیاز سنجی و شناسایی خلاءهای موجود و
- دسته‌بندی آنها و همچنین ورود سرفصل‌های آن در کتاب‌های درسی مدارس بعلمت اهمیت این حوزه در فرهنگ جامعه.
- تهیه واژه‌نامه‌ی تخصصی تاریخ اجتماعی
- توسعه رشته تاریخ اجتماعی و تخصصی کردن آن در حوزه تاریخ
- دستاورد‌های برنامه با توجه به اهداف آیین‌نامه تشکیل قطب علمی**
- نیل به اهداف پیش‌بینی شده در نقشه جامع علمی کشور.
- گسترش فرهنگ اسلامی-ایرانی با بررسی و تدوین مولفه‌های تاریخ اجتماعی معاصر ایران
- بررسی حوزه‌های مطالعاتی مغفول در حوزه تاریخ اجتماعی معاصر ایران.
- رفع نیازهای سازمان و مراکز و سازمان‌ها و پژوهشگران داخلی و خارجی در حوزه تاریخ اجتماعی ایران معاصر
- کمک به ایجاد اتحاد و انسجام ملی در کشور با بهره‌گیری از مطالعات و نتایج تحقیقاتی حوزه تاریخ اجتماعی ایران
- تهیه بانک‌های اطلاعاتی حوزه تاریخ اجتماعی ایران معاصر
- تالیف و ترجمه کتاب‌های حوزه تاریخ اجتماعی معاصر ایران
- انتشار مقالات علمی پژوهشی با هدف تولید دانش و نظریه‌پردازی در این حوزه از تاریخ ایران
- کمک به بومی‌سازی این حوزه از علم تاریخ در کشور

هسته قطب زبان شناسی پیکره‌ای

نام و نام خانوادگی	مرتبہ	رشته	محل خدمت
دکتر سید مصطفی عاصی	استاد	زبان شناسی	پژوهشگاه علوم انسانی
دکتر زهره زرشناس	استاد	زبان شناسی	پژوهشگاه علوم انسانی
دکتر ازیثا افراشی	دانشیار	زبان‌شناسی	پژوهشگاه علوم انسانی
دکتر اتوسا رستم بیگ	استادیار	زبان شناسی	پژوهشگاه علوم انسانی
دکتر فرزانه گشتاسب	دانشیار	زبان شناسی	پژوهشگاه علوم انسانی
دکتر حسین صافی	دانشیار	زبان شناسی	پژوهشگاه علوم انسانی
دکتر جان الله کریمی	استاد	زبان روسی	دانشگاه تهران
دکتر مرضیه یحیی پور	استاد	زبان روسی	دانشگاه تهران
دکتر محمود بی جن خان	استاد	زبان‌شناسی	دانشگاه تهران
دکتر محمود ده حقی	استاد	فرهنگ و زبانهای باستان	دانشگاه تهران
دکتر یوسف محمد نژاد	استادیار	زبان و ادبیات فارسی	پژوهشگاه علوم انسانی

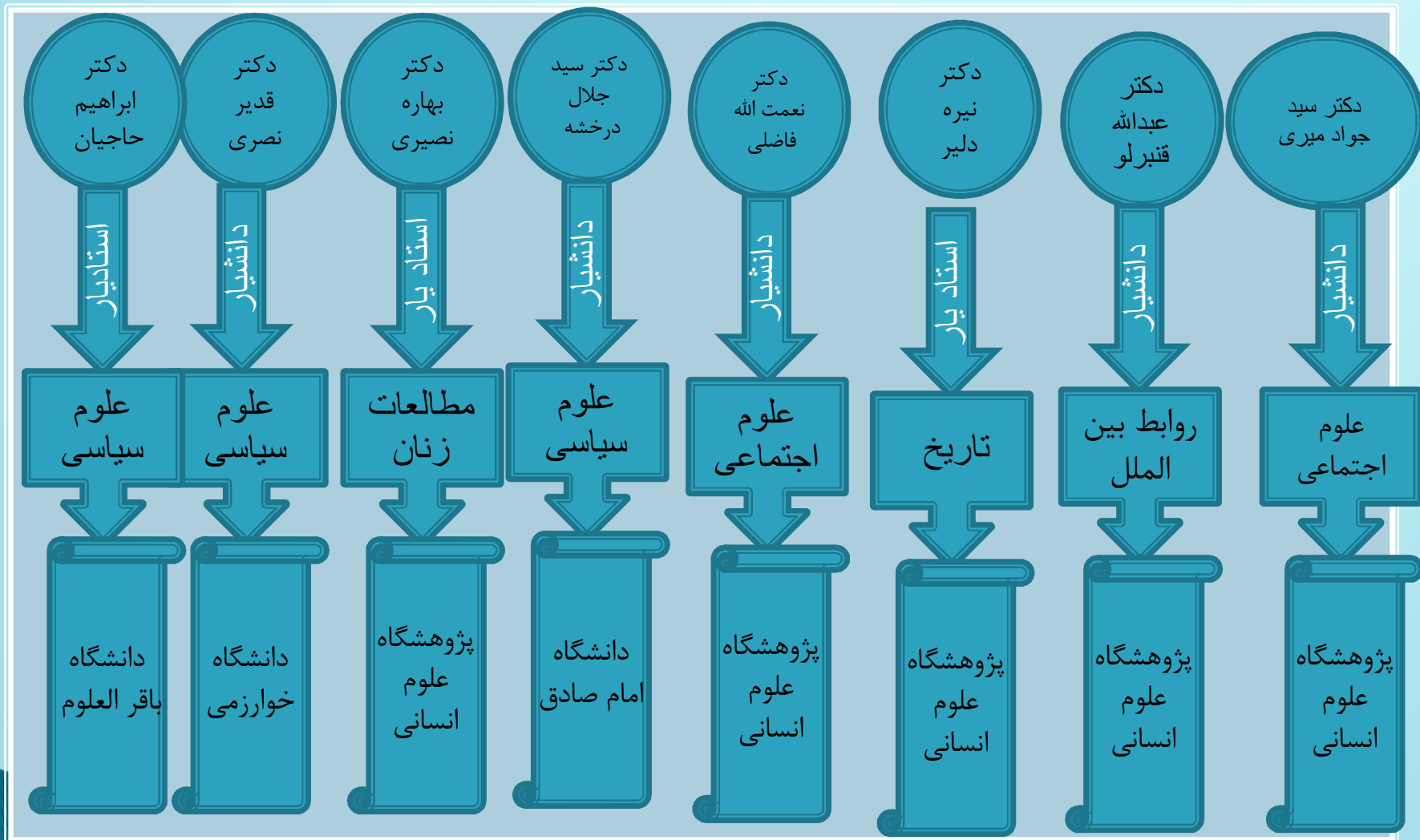
برنامه پنج ساله قطب زبانشناسی

▶ **ب) اهداف در زمینه فعالیت های شاخه قطب: هدف های عمده و اصلی این قطب شامل معرفی و گسترش رشته زبان شناسی پیکره ای و کاربردهای گوناگون آن، هماهنگ سازی فعالیت های علمی و پژوهشی این حوزه، برنامه ریزی برای ایجاد پیکره های زبانی مناسب، احراز مرجعیت علمی در زمینه ی زبان شناسی و زبان شناسی پیکره ای، ارتقای آگاهی و دانش مربوط به توانمندی های زبان و ادب فارسی و دستیابی به جایگاه شایسته زبان فارسی در رایاسپهر (Cyberspace) است.**

▶ **ج) دستاوردهای پیش بینی شده: ۱- ارتقاء و گسترش دانش نوین زبان شناسی و زبان شناسی پیکره ای. ۲- ایجاد مرکزی برای تجمیع، هماهنگی، روزآیندسازی و بومی سازی دانش زبان شناسی پیکره ای. ۳- گردهم آوردن پژوهشگران و متخصصان این حوزه و تبادل اطلاعات و دانش و هم افزایی علمی. ۴- ارائه راه کارهای عملی برای حل مسائل زبانی و زبان شناختی. ۵- ایجاد پیکره ها و پایگاه های داده و تولید ابزارهای تخصصی برای پردازش متون زبانی. ۶- تألیف و انتشار کتابها و مقالات علمی با هدف تولید دانش و نظریه پردازی. ۷- کشف حوزه های ناشناخته مطالعاتی در این دانش میان رشته ای. ۸- و رفع نیازهای سازمان های پژوهشی و پژوهشگران داخلی و خارجی در حوزه زبان شناسی پیکره ای از جمله دستاوردهای این قطب علمی ش خواهد بود.**

▶ **الف) ضرورت تشکیل قطب:** از آغاز پیدایش رایانه می توان حضور آشکار این پدیده را در عرصه هایی چون آموزش زبان، ترجمه خودکار یا ماشینی، فرهنگ نگاری، درک و تولید گفتار، گفتاردرمانی، انبارش، سامان دهی، جستجو و بازیابی متون و اسناد، هوش مصنوعی و بسیاری دیگر از زمینه های زبان شناسی نظری و کاربردی مشاهده کرد. در همه این فعالیت ها داده های واقعی زبان مهم ترین منبع به شمار می آید و برای فراهم آوردن و پردازش داده های بزرگ و متنوع (پیکره زبانی) که نماینده یک زبان باشد مجموعه ای از نظریه ها، روش ها به شکل گیری دانش نوین و میان رشته ای زبان شناسی پیکره ای منجر شد. هدف اصلی قطب نیز معرفی، گسترش و کاربرد این دانش است. همین مهم از سوی برنامه ریزان و مدیران ارشد کشور نیز مورد تاکید قرار گرفته است، بویژه بر اساس اسناد بالا دستی و طبق بند ۴ از راهبرد کلان شماره ۱۰ از نقشه جامع علمی کشور که بر گسترش گرایشهای میان رشته ای در درون علوم انسانی و بین رشته های علوم انسانی و سایر علوم، بر اساس نگرش اسلامی با رویکرد رفع نیازهای علمی و اجتماعی تاکید دارد. از سوی دیگر، یکی از مهم ترین اولویتها در همه اسناد بالادستی و راهبردی کلان کشور، ارتقاء جایگاه زبان فارسی، گسترش همه زمینه های پژوهشی و آموزش آن در ایران، منطقه و جهان است و با نگاهی به پیشینه این موضوع آشکار می شود که نخستین گام های عملی را پژوهشگاه علوم انسانی (و پیشتر فرهنگستان زبان ایران) برداشته و پایگاه داده های زبان فارسی را به عنوان یکی از مهم ترین ابزارهای پژوهش زبانی برای پیشبرد زبان شناسی پیکره ای و زبان شناسی رایانشی در ایران و خدمت به گسترش زبان فارسی در ایران و جهان و اعتلای دانش زبان شناسی، ادبیات فارسی و علوم انسانی ایجاد کرده است.

هسته قطب جامعه و امنیت

برنامه پژوهشی اجمالی قطب علمی جامعه و امنیت

اهمیت:

الف) تدوین و ارایه رویکرد امنیتی نوین: در عصر جهانی شدن که در آن ملاحظات دینی، ملی و جهانی در پیوند است امنیت افراد و گروه های اجتماعی مختلف در اولویت قرار گرفته و تلقی نوینی از امنیت پدیدار گشته و همین امر تلقی های تازه ای از امنیت را در سطوح مختلف مطرح ساخته و ماهیت اجتماعی مقولات امنیتی را برجسته کرده است. تبیین نظری و عملیاتی این رویکرد نوین اهمیتی دوچندان برای کشورهایی مانند جمهوری اسلامی ایران دارد.

ب) تربیت نسل جدید نظریه پردازان و مدیران: با توجه به اینکه امنیت از مفاهیم عملیاتی است، بنابراین لازم است تا نسبت به تربیت نسل جدیدی از محققان، نظریه پردازان و مدیران اهتمام نمود تا بتوان در آینده در چهارچوب نظریه ها و الگوهای بومی به حفظ و ارتقاء امنیت پایدار دست یافت.

ضرورت:

الف) نیاز کاربردی به یافته های علمی در موضوع امنیت اجتماعی: همگام با تحولات ساختاری در نظامات اجتماعی و دگرذیسی های حاصله از آن روند مستمر تحقیق و پژوهش در حوزه امنیت اجتماعی هم یک ضرورت علمی است.

ب) ضرورت رفع کاستی های موجود در حوزه مطالعات امنیت اجتماعی: ترجمه ای بودن بخش قابل توجهی از منابع حوزه مطالعات امنیت اجتماعی و بی توجهی این منابع به هنجارهای ارزشی اسلامی-ایرانی و همچنین بسنده کردن به تجربیات عمومی و تصمیم گیری بر مبنای آنها آسیبهایی جدی را به همراه خواهد داشت.

دستاوردها:

الف) جایگزینی پارادایم امنیتی سیاست-مبنا با پارادایم امنیتی جامعه-مبنا؛ این امر از طریق تولید مبانی نظریه بومی میسر است. در واقع، قطب مزبور در دوره فعالیت خود نظریه ی جدیدی با لحاظ نمودن ارزشهای اسلامی و تجارب ملی را در حوزه مطالعات امنیت به ثبت خواهد رساند که چارچوب مطالعاتی آینده در کشور را تعیین می نماید. قطب علمی جامعه و امنیت با ایجاد مرجعیت علمی امنیت پژوهی و با تدوین سرفصلهای پژوهشی و آموزشی جدید، تحولی در نظام پژوهشی و آموزشی علوم امنیتی ایجاد میکند.

ب) تاثیر بر روندهای سیاست سازی و سیاست گذاری: نقد و اصلاح رویکرد سلبی و منفعل در حوزه مطالعات و مدیریت امنیتی و تقویت رویکرد ایجابی و فعال نیز از جمله دستاوردهای قطب علمی جامعه و امنیت خواهد بود.